

ด้วงดำ คืออะไร?

ด้วงดำ เป็นแมลงจำพวกด้วงปีกแข็งชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นศัตรูที่สำคัญของการปลูกข้าวโดยวิธีหว่านข้าวแห้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ ยโสธร และอุบลราชธานี พบมี 2 ชนิด คือ ด้วงดำขนาดใหญ่ *Heteronychus lioderes* Redtenbacher และขนาดเล็ก *Alissonotum cribratellum* Fairmaire โดยทั้ง 2 ชนิด ชอบบินมาเล่นแสงไฟตามบ้านเกษตรกร ช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน และ พฤศจิกายน ถึง ธันวาคม ชนิดที่พบทำลายข้าวในนาส่วนมากเป็น ด้วงดำขนาดใหญ่ เกษตรกรในพื้นที่ระบอบไร่จ๊กในชื่อ ด้วงซัดตัม หรือด้วงซัดดำ มักพบทำลายข้าวที่หว่านเร็วกว่าปกติระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง มิถุนายน และมีฝนทิ้งช่วง 15-45 วันหลังข้าวงอก

ตัวเต็มวัยด้วงดำ

ลักษณะการทำลาย

ด้วงดำ *H. lioderes* ทำลายข้าวโดยการกัดกินส่วนอ่อนที่เป็นสีข้าวที่อยู่ใต้ดินเหนือราก ทำให้ต้นข้าวมีอาการเหลือง เหี่ยว และแห้งตาย โดยทั่วไป ต้นข้าวที่ถูกด้วงดำทำลายจะอยู่ในระยะต้นอ่อน อายุตั้งแต่ 15-45 วัน และส่วนใหญ่พบในแปลงนาหว่านข้าวแห้งที่อยู่ในสภาพที่ขาดน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง ถ้าความชื้นในดินต่ำและฝนทิ้งชวงนาน การระบาดของรุนแรง อาการทำลายคล้ายกับอาการขาดธาตุอาหารและการทำลายของเพลี้ยไฟ แต่ลักษณะการทำลายจะเป็นแนวตามยาว เนื่องจากตัวเต็มวัยจะเคลื่อนย้ายไปกัดกินต้นใหม่โดยการมุดลงดินทำให้เห็นรอยขุดเป็นแนว ตัวเต็มวัยจะขุดหลุมอยู่ในดิน และกัดกินต้นข้าวเหนือผิวดินและเมื่อขุดตามรอยขุดดินพบตัวเต็มวัยของด้วง *H. lioderes* โดยทั่วไปต้นข้าว 1 ต้น มักจะพบตัวด้วงเพียง 1 ตัว และอาจพบ 2-3 ตัวต่อต้นบ้าง แต่พบน้อยมาก ถ้าเป็นต้นข้าวต้นใหญ่อายุมากกว่า 1 เดือนขึ้นไป ใบข้าวจะเหลืองคล้ายการทำลายของหนอนกอข้าว ตัวเต็มวัยจะกัดกินส่วนของต้นอ่อนสีข้าวที่อยู่ใต้ดินเหนือรากข้าว (mesocotyl) โดยกัดกินส่วนเจริญภายในลำต้นแต่ต้นข้าวจะไม่ขาด

ตำแหน่งที่พบด้วงดำอยู่ระดับเดียวกับรากข้าว ลึกจากผิวดินประมาณ 5 เซนติเมตร ลักษณะการแพร่กระจายไม่แน่นอน

ลักษณะนาข้าวที่มีการทำลายรุนแรง

ลักษณะต้นข้าวที่ถูกทำลาย

การป้องกันกำจัดทำอย่างไร?

- 1) ควรหว่านข้าวตามฤดูกาล (สิงหาคม) ไม่ควรหว่านช่วงระหว่างปลายเมษายนถึงต้นมิถุนายน เพื่อหลีกเลี่ยงตัวเต็มวัยของด้วงดำที่ฟักออกจากดักแด้ในดินหลังฝนแรกของฤดู
- 2) ล่อและทำลายตัวเต็มวัยของด้วงดำ โดยใช้หลอดไฟชนิดแบล็กไลท์ที่เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมใช้ล่อแมลงดانا
- 3) สสำรวจนาข้าวเมื่อพบตัวเต็มวัยด้วงดำในกับดักแสงไฟปริมาณมากกว่าปกติ
- 4) หากพบระบาดรุนแรง ให้ฉีดพ่นด้วยสารเบตา-ไซฟลูทรีน (โพลีเทค 2.5% อีซี) และ แลมบ์ดา-ไซฮาโลทรีน (คาราเต้ 2.5% อีซี) เฉพาะบริเวณที่ข้าวแสดงอาการแห้ง และในนาข้าวที่มีความชื้น โดยฉีดพ่นเพียงครั้งเดียวเท่านั้น
- 5) กำจัดพืชอาศัย ได้แก่ พืชตระกูลหญ้าไม่แนะนำให้ใช้สารต่อเนื่องกันนานเพราะจะทำให้ด้วงชนิดนี้ติดต่อสารฆ่าแมลงได้นาน และก

เอกสารความรู้ fact sheet

